

**Переговори стосовно Угоди про вільну торгівлю
між Україною та ЄС
Інформаційні замітки для зацікавлених сторін 2**

Правила визначення походження

“Правила визначення походження” – це критерії, закони, регламенти та адміністративні процедури, які застосовуються для того, щоб визначити, де був вироблений певний товар. Право на безмитне ввезення надається лише щодо тих товарів, які повністю відповідають правилам визначення походження, наведеним в угоді про вільну торгівлю (УВТ). Двостороння кумуляція дозволяє кожній стороні – учасниці УВТ використовувати товари, що походять з іншої сторони - учасниці угоди. Діагональна кумуляція діє між більш ніж двома країнами, за умови, що вони уклали угоди про вільну торгівлю, які містять ідентичні правила визначення походження товарів та норми щодо кумуляції між ними. Діагональна кумуляція діє між Європейським співтовариством та країнами так-званої “Пан-Євро-середземноморської зони кумуляції” та дозволяє визначати країну походження товару як таку, в якій відбулася остання операція з обробки або переробки відповідного товару (за умови, що така операція не була “незначною”).

Травень 2008 року

Звіт підготували:

Кріс Косгроув
та
Марк Хейлієр
експерти компанії

СТА
ECONOMIC & EXPORT ANALYSTS LTD

505 Pinner Road, Harrow HA2 6EH, United Kingdom

Tel: (+44) 870 199 5835 Fax: (+44) 870 383 5011

office@ctaeconomic.com

www.ctaeconomic.com

ПОТОЧНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ

Національний рівень

В Україні непреперенційні правила визначення походження регулюються Статтями з 276 по 285 Розділу XII Митного кодексу України 2002 року. Цей Кодекс визначає головні критерії для визначення країни походження товарів, у той час як Постанова Кабінету міністрів України № 1864 "Про затвердження порядку визначення країни походження товарів, що перетинають митний кордон України" від 12 грудня 2002 року встановлює відповідні деталізовані правила.

Інші відповідні законодавчі акти включають Постанову Кабінету міністрів України № 1861 від 12 грудня 2002 року, яка затверджує Порядок підтвердження сертифікатів походження українських товарів, та Постанову Кабінету міністрів України №2030 від 27 грудня 2002 року, яка затверджує перелік виробничих та технологічних процесів для визначення критерію достатньої трансформації товарів, та порядок визначення та застосування цього критерію для цілей визначення країни походження товарів¹.

Україна загалом використовує концепцію зміни тарифної позиції на основі 4-х значного коду для визначення походження. Винятком з цього правила є перелік товарів, для яких критерій достатньої трансформації визначається з врахуванням конкретних виробничих та технологічних операцій, включаючи товари, які належать до Глав з 25 по 27 Гармонізованої системи (ГС) товарної класифікації та до товарних позицій за ГС 2818, 3301, 3403, 4001, 4017, 7103, 7111 та 8702-8704.

Угоди між Україною та ЄС

ЄС зараз застосовує власну Генеральну систему преференцій (ГСП) до експорту з України. Українські товари, які підпадають під конкретні правила визначення походження, які детально встановлені в рамках ГСП, можуть ввозитися до ЄС за умов зменшених митних ставок. Якщо товари, які повністю вироблені в Україні, вважаються такими, що походять з України, то товари, які виробляються з матеріалів чи складових з інших країн вважатимуться такими, що походять з України лише у тому випадку, якщо вони пройшли в Україні достатню переробку або трансформацію. Вимоги, які є різними для товарів різних глав ГС та інколи також для різних товарних позицій в рамках цих глав, посиляються на технічні критерії, критерій додатної вартості або на інші економічні критерії, або ж на зміну тарифної позиції. Правилами визначення походження також передбачається, що товари мають супроводжуватися сертифікатом походження ("Форма А") або рахунком - фактурою, та що вони повинні перевозитися прямо до ЄС.

Правила визначення походження, які застосовуються до імпорту згідно з ГСП, за деяких умов передбачають можливість застосування кумуляції походження. У разі виконання цих умов, виробничі складові з інших країн вважатимуться такими, що походять з країни - експортера.

З метою сприяння розвитку економічного співробітництва між ЄС та країнами - бенефіціантами, правилами визначення походження товарів передбачено, що весь імпорт за генеральною преференційною системою

---

¹ COT, WT/ACC/UKR/152

підпадає під дію двосторонньої кумуляції щодо походження (тобто з ЄС, що також відомо як правило "частки країни - донора").

Значна частка українських товарів, які ввозяться на ринок ЄС, зараз підпадають під дію генеральної системи преференцій. Обсяг імпорту з України за ГСП значно зріс з 2000 року, а в 2006 році рівень використання ГСП досяг 72.5 відсотка від відповідних прийнятних товарів. Маючи 1.73 мільярдів Євро преференційного імпорту за ГСП до ЄС, Україна входить у число дванадцяти найактивніших користувачів цієї системи. Преференційний імпорт є диверсифікованим та охоплює, серед іншого, наступні сектори: хімічна продукція, рослинна олія, корисні копалини, основні метали, продукція машинобудування та механічні пристрої².

Зобов'язання в рамках СОР

Угода СОР про правила визначення походження вимагає, щоб члени СОР забезпечили прозорість власних правил визначення походження; щоб вони не мали обмежувального, викривляючого або руйнівного впливу на міжнародну торгівлю; щоб вони застосовувалися у послідовній, єдиній, об'єктивній та розумній манері; та щоб вони базувалися на позитивних стандартах чи критеріях (інакше кажучи, ці правила мають визначати, що зумовлює отримання статусу походження, а не те, що не дозволяє цього зробити).

Починаючи з дати вступу України до СОР, всі українські преференційні та непреференційні правила визначення походження знаходяться у відповідності з Угодою СОР про правила визначення походження.

Інші угоди

Міжнародні договори та угоди, укладені Україною, включають в себе преференційні правила визначення походження товарів для країн СНД, ухвалені Радою Урядів країн Співдружності незалежних держав (СНД) 30-го листопада 2000 року, та правила визначення походження за угодою про вільну торгівлю між Україною та Македонією. Правила визначення походження товарів для країн СНД базуються на критерії повного вироблення або мінімальної трансформації, а також, для переробленої продукції - на критерій значної трансформації, який включає вимогу зміни тарифної позиції (на рівні 4-х значного кодування за ГС) та/або вимогу щодо відсотка доданої вартості (ad valorem). Товари, що імпортуються з країн СНД і до яких застосовується принцип повного вироблення включають в себе корисні копалини, товари рослинного походження, тварини та продукція тваринництва, риба та рибна продукція, товари, що видобуваються з морського дна, відходи та брухт, високотехнологічна продукція, вироблена у відкритому космосі або на борту космічних човнів, які належать країні СНД або взяті в неї в оренду; або товари, які виробляються виключно з перелічених вище матеріалів. Прості складальні операції; підготовка товарів для продажу або транспортування; зберігання під час перебування на складі або транспортування; операції змішування, які не призводять до появи принципово відмінного товару, а також забій худоби - всі ці операції не складають достатньої трансформації або переробки. Товари, що імпортуються з країни - члена СНД, вважаються такими, що пройшли достатню трансформацію, якщо частка доданої вартості перевищує 50 відсотків³.

² Делегація Європейської комісії в Україні

³ СОР, WT/ACC/UKR/152

ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ (ВТРАТИ ТА ЗДОБУТКИ)

Здатність якомога дешевше забезпечити виробництво необхідними матеріалами та складовими може залежати як від правил визначення походження, так і від рівня застосованої кумуляції. Більш ліберальні правила визначення походження дозволяють досягти більшої економічної ефективності, і тому створити більші можливості для експорту.

В рамках декількох нещодавніх досліджень розглядалося питання визначення наслідків потенційної УВТ між Україною та ЄС, однак в жодному з цих досліджень роль правил визначення походження детально не аналізувалася.

В дослідженні центру CEPS⁴ (2006 р.) зазначено, що "офіційно, Україна має вигоду від генеральної системи преференцій ЄС (ГСП). Більшість сільськогосподарської продукції та продукції харчової промисловості належать до "вразливих" категорій товарів, в яких маржа преференції є малою, а процедури ускладненими (зокрема, через правила походження). Крім того, інформація про переваги ГСП не була достатньо ефективно доведена до відома українських виробників та експортерів; тому рівень використання ГСП Україною залишається низьким"⁵ зазначено, що "практика продемонструвала, що правила визначення походження, які додаються до угоди про вільну торгівлю Європейським союзом, не є відкритими для переговорів. Більш того, правила того типу, який пропонується ЄС, зазвичай розробляються із застосуванням доволі непрозорого механізму, спрямованого на захист деяких ринків, а на сприяння розвитку торгівлі: чим більшого захисту потребує певний сектор, тим суворішими стають правила визначення походження для відповідних товарів. Як правило, ніхто не виконує аналізу з метою обґрунтування доречності включення конкретних правил визначення походження товарів у нову угоду про вільну торгівлю."

ПІДХОДИ ЄС В РАМКАХ ІНШИХ УГОД

Більшість угод ЄС про вільну торгівлю базуються на подібних підходах до ГСП, у зв'язку з методами, які застосовуються для обчислень за правилами визначення походження, деталізують конкретні переліки за главами ГС та 4-х значні тарифні позиції операцій з обробки або переробки, які надають чи не надають статус країни походження до вироблених товарів, які виробляються з матеріалів, що мають походження з інших країн.

Двостороння кумуляція діє між ЄС та країною – партнером, якщо угода про вільну торгівлю або інша автономна домовленість містить норму, яка дозволяє їм застосовувати кумуляцію походження. Це основний тип кумуляції, який є спільним для всіх домовленостей щодо визначення походження. Вигоду від такого типу кумуляції можуть отримати тільки ті товари та матеріали, які мають відповідне походження.

⁴ Дослідження CEPS, IFW та ICPS (2006 р.): Перспективи поглибленої вільної торгівлі між Європейським союзом та Україною

⁵ Дослідження ICPS (2007 р.): Вільна торгівля між Україною та ЄС: Оцінка наслідків

Діагональна кумуляція застосовується між більш ніж двома країнами, за умови, що вони уклали угоди про вільну торгівлю, які містять ідентичні правила визначення походження та норми щодо застосування принципу кумуляції. Як і у випадку двосторонньої кумуляції, лише то товари або матеріали, які мають відповідне походження можуть отримати вигоду від діагональної кумуляції. Незважаючи на те, що більше ніж дві країни можуть приймати участь у виробництві певної продукції, така продукція вважатиметься такою, що походить з країни, в якій відбулася остання операція з виробництва або обробки цієї продукції, за умови, що така операція не була незначною. Діагональна кумуляція діє у стосунках між ЄС та країнами так званої " Пан-євро-середземноморської зони кумуляції".

Наступні країни зараз застосовують Пан-євро-середземноморську кумуляцію:

Держави - члени ЄС, Фарерські острови, Ісландія, Ліхтенштейн, Норвегія, Швейцарія, Туреччина, Алжир, Єгипет, Ізраїль, Йордан, Ліван, Марокко, Туніс та Палестинська автономія).

ЄС уклав митні союзи з Туреччиною, князівством Андорра та республікою Сан Марино. Ті товари, які належать до сфери дії угод про митні союзи з Андоррою та Сан Марино, регулюються положеннями протоколів щодо визначення походження, які додані до цих угод. Всі відповідні угоди містять спільні декларації, в яких зазначено, що товари, які належать до глав з 25 по 97 ГС і які походять з Андорри, а також всі товари, які походять з Республіки Сан Марино, повинні вважатися партнерськими країнами як такі, що походять з ЄС.

ЄС застосовує кумуляцію з тими країнами, з якими укладені угоди про вільну торгівлю, які передбачають таку кумуляцію та містять Пан-Євро-Середземноморські правила визначення походження.

За Пан-Євро-Середземноморськими правилами, кумуляція може застосовуватися тільки якщо країни кінцевого виробництва та кінцевого призначення уклали угоди про вільну торгівлю, які містять ідентичні правила визначення походження, з усіма країнами, які приймають участь у набутті статусу походження, тобто з усіма тими країнами, з яких походять всі матеріали, що використовуються. Матеріали, які походять з країни, яка не уклала угоду з країнами кінцевого виробництва та кінцевого призначення, вважатимуться такими, що не мають статусу походження⁶.

ПИТАННЯ, ЩО СТАНОВЛЯТЬ ІНТЕРЕС ДЛЯ УКРАЇНИ

Що це означає для зацікавлених сторін та учасників переговорного процесу в Україні:–

Наслідки: Виглядає ймовірним, що буде ухвалене рішення приєднатися до Пан-Євро-Середземноморського протоколу щодо визначення походження:

→ *Внаслідок прийняття Пан-Євро-Середземноморських правил визначення походження, чи отримають деякі галузі та товари відносну перевагу у порівнянні з існуючою системою доступу до ринку ЄС на основі ГСП?*

⁶ Європейська комісія - Посібник з правил преференційного визначення походження, що застосовуються до торгівлі між Європейським співтовариством, іншими європейськими країнами та країнами, які приймають участь у Євро-середземноморському партнерстві

- Внаслідок прийняття Пан-Євро-Середземноморських правил визначення походження, чи не втратять деякі галузі та товари відносну перевагу у порівнянні з існуючою системою доступу до ринку ЄС на основі ГСП?
- які кроки має здійснити Україна для того, щоб забезпечити повну вигоду від "діагональної кумуляції"?

Подальші кроки: Зацікавлені сторони повинні спілкуватися з учасниками переговорів - представниками державних відомств у конструктивний спосіб, щоб узгодити можливі зміни у правилах для конкретних товарів:

- Представники виробників, які вважають, що їх доступ до ринків ЄС зазнає негативного впливу внаслідок впровадження Пан-Євро-Середземноморської системи, повинні довести свою позицію до відома представників України на переговорах, та навести принципово обґрунтовану позицію, яка має спиратися на факти та цифри;
- Представники України на переговорах мають визначити вірогідні переваги діагональної кумуляції на відміну від суто двосторонньої кумуляції.

Наслідки: Для того, щоб отримати перевагу від діагональної кумуляції з іншими членами Пан-Євро-Середземноморської системи, крім ЄС, Україна має укласти з ними угоди про вільну торгівлю, які повинні містити ідентичні правила визначення походження:

- Чи отримають деякі галузі вигоду від доступу до дешевшої сировини через отримання такої сировини та матеріалів від інших членів Пан-Євро-Середземноморської системи замість традиційних постачальників?

Подальші кроки: Зацікавлені сторони мають проаналізувати потенційні переваги діагональної кумуляції та подати учасникам переговорів обґрунтований та перелік країн із визначеними пріоритетами:

- Представники виробників, які вважають, що запровадження Пан-Євро-Середземноморської системи є вигідним для їх галузей, повинні довести свою позицію до відома представників України на переговорах, із зазначенням принципово обґрунтованих позицій, які мають спиратися на факти та цифри;
- Представники України на переговорах повинні запланувати провести (якомога скоріше) переговори з питань угод про вільну торгівлю з ідентичними правилами визначення походження з пріоритетними країнами.